

IV Olje- og energidepartementets merknader

Bakgrunn

I departementets vurdering av om konsesjon etter vassdragslovgivningen skal gis, må fordeler og ulemper ved det omsøkte tiltaket veies opp mot hverandre. Bevaring av naturmangfoldet inngår i skjønnsutøvingen ved saksbehandlingen. Dette innebærer at miljøkonsekvensene ved utvidelse av Iveland kraftverk må vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der tiltakets bidrag til den nasjonale satsingen på fornybar

energi og hensynet til kraftbalansen avveies mot forringelsen eller tapet i naturmangfoldet.

Bestemmelsene i naturmangfoldloven § 8 og prinsippene i §§ 9-12 legges til grunn som retningslinjer for vedtak etter vannressursloven. Det vises i den sammenheng til forvaltningsmålene om naturtyper, økosystemer og arter i naturmangfoldloven §§ 4 og 5. Disse forvaltningsmålene blir iaktatt ved departementets behandling av søknaden.

Konsesjonssøkeren Agder Energi Produksjon AS (AEP) er et heleid datterselskap av Agder Energi AS. Statkraft Holding AS eier 45,525 prosent av aksjene, mens de resterende aksjer eies av kommuner i Aust- og Vest-Agder.

Iveland kraftverk ligger i Iveland kommune og er det øverste av 5 kraftverk som ligger i Otravassdraget mellom Byglandsfjord og utløpet i havet ved Kristiansand. Kraftverkets slukeevne på 116 m³/s er mindre enn middelvannføringen som er ca. 130 m³/s i denne delen av Otra. Dette medfører et betydelig flomtap, og periodevis må store vannmengder slippes forbi uten å kunne utnyttes i kraftverket. Den omsøkte utvidelse vil innebære at slukeevnen økes med ca. 100 m³/s, og dette vil gi en betydelig økning i kraftproduksjonen i fallet som utnyttes i Iveland kraftverk.

Eksisterende forhold i vassdraget

Iveland kraftverk utnytter fallet mellom Gåseflåfjorden og Skaiåevja. Fallet er ca. 45 meter, og elvestrekningen som berøres er ca. 3,5 kilometer lang. Det er gitt to tillatelser i medhold av vassdragsloven av 5.3.1940, som direkte angår Iveland kraftverk. Disse ble gitt 13.4.1942 og 8.6.1948. Sistnevnte tillatelse gjelder manøvreringen av Kilefjorden og Gåseflåfjorden (inntaksmagasin for Iveland kraftverk).

Kraftverket ble bygget i perioden 1944 til 1955, og det første aggregatet ble satt i drift i 1949. Installert effekt er 45 MW fordelt på 3 aggregater. Høyeste regulerte vannstand (HRV) både i Gåseflåfjorden og Kilefjorden oppstrøms er på kote 167,30. Gåseflåfjorden er tillatt regulert 4 meter og Kilefjorden 0,87 meter. Under normal drift ligger vannstanden i Gåseflåfjorden stabilt og rett opp under HRV. Fra inntaket i Gåseflåfjorden like nordøst for Gåseflådammen ledes vannet i tunnel til kraftstasjonen som ligger i dagen ved Skaiåevja. Når vannføringen i Otra er større enn slukeevnen i kraftverket, åpnes flomlukene i Gåseflådammen, og vannet slippes ned i det naturlige elveleiet. Når hele vannføringen kan utnyttes gjennom stasjonen, dvs. vannføringer opp til 116 m³/s, slippes det ikke vann fra Gåseflådammen, og elveleiet like nedstrøms dammen er tilnærmet tørrlagt. Årsproduksjonen er i underkant av 350 GWh fordelt med 128 GWh som sommerkraft og 221 GWh som vinterkraft.

Søknaden

AEP har søkt om tillatelse etter vannressursloven til utvidelse av Iveland kraftverk. Planene går ut på å bygge nye tilløps- og utløpstunneler, og bygging av nytt aggregat i fjell nær eksisterende kraftverk. Videre er det søkt om tillatelse etter oreigningsloven

til ekspropriasjon av grunn og forhåndstiltredelse av arealer. Det er også søkt om anleggskonsesjon etter energiloven for bygging og drift av elektriske anlegg.

Bygging og drift av kraftverket forutsetter nødvendig tillatelse etter forurensningsloven.

Det nye aggregatet vil få en maksimal effekt på ca. 45 MW og slukeevne på ca. 100 m³/s og skal samkjøres med eksisterende aggregater. Det nye aggregatet skal kobles mot en ny tilløpstunnel som får inntak innerst i Dalanekilen. Ca. 78 prosent av den totale driftsvannføringen vil bli tatt inn gjennom det nye inntaket, mens de resterende 22 prosent vil tas gjennom det gamle inntaket. Det må foretas kanalisering på enkelte partier i midtre og indre deler av Dalanekilen, for å oppnå akseptabel gjennomstrømningshastighet for vannet. Deler av løsmasseavsetninger i indre del av kilen må fjernes (mudres) for å unngå erosjon og tilførsel av løsmasser i tilløpstunnelen.

Tilløpstunnelen vil bli ca. 1830 meter lang med tverrsnitt 104 m² fram til toppen av trykksjakten. Tunnelen planlegges drevet fra tverrslaget ved Moltekjerr/Foskardalen.

AEP har ved brev av 01.12.2009 søkt om å justere traseen for avløpstunnelen ved flytting til østsiden av eksisterende kraftstasjon. Grunnundersøkelser har avdekket at slik justering er nødvendig, da de opprinnelige tegningene over anlegget er ukorrekte når det gjelder den faktiske plasseringen av eksisterende tilløpstunnel. Det er bare tiltakshavers eiendom som vil bli berørt av denne planendringen. Dette vil ikke få vesentlige konsekvenser for forholdet til Skaiåevja eller for allmenne interesser. NVE har derfor ved brev av 21.12.2009 konkludert med at ny høring ikke er nødvendig for denne planendringen.

Masseuttaket i forbindelse med utvidelsen av Iveland kraftverk vil bli betydelig med et volum på mer enn 500 000 m³ løsmasse. Uttaket av løsmasse og sprengstein er lokalisert til følgende hovedområder: kraftstasjonsområdet, Moltekjerr og Dalanekilen. Uttak og lagring vil bli nærmere avklart ved NVEs behandling av detaljplanene.

Eksisterende veinett vil i stor grad bli benyttet, slik at behovet for veibygging er begrenset. Opprusting/oppgradering av eksisterende veinett og nybygging av veier vil i hovedsak foretas mot Moltekjerr og ved Dalanekilen.

Departementet har merket seg at det er inngått en utbyggingsavtale 10.6.2009 mellom AEP og Iveland kommune blant annet om større infrastrukturtiltak i kommunen, som vei, gang - og sykkelvei, nyttiggjøring av massedeponi og et engangstilskudd på inntil 1 million kroner til gjennomføring av allmennnyttige nærmiljøtiltak.

For fremføring av anleggskraft til arbeidsstedene ved Moltekjerr og Dalanekilen er det nødvendig å bygge nye kraftledninger. Det nye inntaket vil ha behov for permanent strømforsyning til drift av inntaksluke mv. Den midlertidige luftledningen

vil derfor bli erstattet med en jordkabel i løpet av anleggsperioden. Kabelen blir permanent, og skal graves ned i eller langs den nye adkomstveien til eksisterende inntak.

Et nytt aggregat i Iveland kraftverk vil øke den midlere kraftproduksjonen pr. år med ca. 160 GWh.

NVEs innstilling

Kraftverkets slukeevne er mindre enn middelvannføringen i denne delen av Otra. Dette medfører et betydelig flomtap, og periodevis må store vannmengder slippes forbi kraftverket uten å kunne utnyttes. Utvidelsen av Iveland kraftverk vil bidra med en årlig midlere økning i kraftproduksjon på ca. 160 GWh. En bedre utnytting av vannet på en allerede utbygd elvestrekning gir mer kraft med begrensede miljøkonsekvenser.

Strekningen nedenfor Gåseflådammen vil få betydelig redusert vannføring sammenlignet med forholdene i dag. Søker har foreslått et slipp på 200 liter/sekund på strekningen nedstrøms Gåseflådammen. Strekningen har i dag ikke krav om minstevannføring, men gjentatte overløp på dammen sørger for periodevis stor vannføring. NVE finner at utbyggers forslag til minstevannføring er en svært liten vannføring i et så stort vassdrag som Otra. NVE er kommet til at minstevannføringen bør være rundt 2 m³/s hele året på den berørte strekning for å sikre en viss gjennomstrømning. Dette fører til at produksjonsøkningen reduseres fra ca. 160 GWh til ca. 152 GWh pr. år. Etter NVEs vurdering er Iveland kraftverk fortsatt økonomisk lønnsomt.

NVE finner at fordelene og nytten ved utvidelsen av Iveland kraftverk er større enn skadene og ulempene for allmenne og private interesser. NVE anbefaler at AEP får tillatelse til å utvide Iveland kraftverk etter § 8 i vannressursloven. Samtidig anbefaler NVE at AEP ikke gis forhåndstiltredelse etter oreigningsloven § 25 før skjønn er krevd.

V Olje-og energidepartementets vurdering

Kunnskapsgrunnlaget

Departementet bygger på følgende kunnskapsgrunnlag for innstillingen:

- NVEs innstilling av 10. mars 2009 med høringsuttalelser til søknaden
- søknad av 19. desember 2007 fra Agder Energi Produksjon AS med tilhørende konsekvensutredninger
- høringsuttalelser til NVEs innstilling
- registreringer i Naturbase
- Artsdatabanken

Departementet finner at naturmangfoldloven § 8 med krav til kunnskapsgrunnlag er oppfylt. Tiltaket er godt nok opplyst ved gjennomførte utredninger og høringer slik at vedtak kan fattes. Departementet viser til at materialet gir den kunnskap som kreves

om arters bestandssituasjon, utbredelse av naturtyper og den økologiske tilstanden i området. Også virkningene av utbyggingen er beskrevet på tilstrekkelig vis.

Virkninger på naturmangfold mv.

Landskap

Den viktigste landskapsmessige konsekvensen av utvidelsesprosjektet vurderes å være terrenginngrep i form av etablering av tippområder. De visuelle konsekvensene vil avhenge av tippenes beliggenhet, dvs. i hvilken grad områdene er tilgjengelige for innsyn.

Redusert vannføring på utbyggingsstrekningen vil også ha visuelle og landskapsmessige konsekvenser, men vurderes å være mindre sentral da elveleie i utgangspunktet er sterkt berørt av eksisterende utbygging. Videre ligger elveleie i en markert forsenkning i terrenget med begrenset innsyn. Det har ved denne sammeheng også betydning at vannføringsreduksjonen i stor grad vil gjøre seg gjeldende i vinterhalvåret, dvs. utenom barmarkssesongen.

"Tipp Frøysåna" vil bli godt synlig fra offentlig vei og bebyggelse i anleggsperioden. En utforming basert på planering i nivå med eksisterende vei kombinert med bevaring av randsone mot Frøysåna og etablering av voll i nordøst (som beplantes) vurderes å begrense de landskapsmessige og visuelle konsekvensene.

"Tipp Utløp" vil ikke bli synlig fra offentlig vei og bebyggelse. De landskapsmessige og visuelle konsekvensene vil bli ubetydelige.

"Tipp Moltekjerr" vil ikke bli synlig fra offentlig vei og bebyggelse. Det vil kun bli lokale landskapsmessige og visuelle konsekvenser, som vil bli begrenset ved etablering av voller som tildekkes med avdekkingsmasser og tilsås/eventuelt beplantes.

"Tipp Dalanekilen" vil bli synlig fra offentlig vei. Fra bebyggelse vil tippet i meget begrenset grad bli synlig. En utforming basert på etablering av voll (som beplantes) ut mot Dalanekilen, og for øvrig planering i nivå ca. 0,5 meter lavere enn eksisterende vei kombinert med tilsåing/beplantning vil begrense de landskapsmessige og visuelle konsekvensene.

"Reserveareal" ved Frøysådalsteane vil ikke bli synlig fra offentlig vei og bebyggelse. De landskapsmessige og visuelle konsekvenser vil kun bli av lokal grad.

"Tipp Moltekjerr", som volummessig er den klart største tippet, ligger i et område som typografisk sett er meget godt skjermet mot innsyn. Området har for øvrig nylig vært gjenstand for omfattende hogst. Store deler av området har for tiden derfor et begrenset vegetasjonsdekke, og dette preger i stor grad det lokale landskapsbildet. De landskapsmessige og visuelle konsekvensene av å ta i bruk området til deponering av tunnelmasser vurderes derfor som begrenset.

Naturmiljø

Utredningen fra Agder Naturmuseum har befart samtlige områder som vil kunne bli berørt av tipper eller andre inngrep. I tillegg er det gjort litteratursøk, og offentlige databaser er gjennomgått i forhold til karplanter, moser, sopp og lav. Det ble ikke avdekket naturtyper eller vegetasjonstyper av høy verdi i områdene som planlegges berørt av terrenginngrep. Verdivurderingen er gjennomgående "liten" eller "liten/middels".

Etter som situasjonen ved Moltekjerr presenterte seg annerledes etter slutføring av fagrapporten, på grunn av ytterligere hogst, er verdisetningen av området endret til "liten".

I DNS naturbase er det ikke angitt områder av særskilt verdi der det er planlagt terrenginngrep knyttet til utvidelse av Iveland kraftverk.

Konsekvenser av utvidelsesprosjektet

Utvidelsesplanene for Iveland kraftverk er ikke i konflikt med inngrepsfrie områder, det samme gjelder rødlistearter. Det er ikke registrert spesielle forekomster i databasene for mose, lav og sopp. I tilknytning til feltarbeidene i 2006 ble det heller ikke registrert sjeldne eller truede fuglearter eller karplanter i området. Fuglefaunaen er typisk for naturtypen i området. Vannvegetasjonen i og ved Dalanekilen er ikke spesielt rik. Vannvegetasjonen er typisk for landsdelen med litt sumpvegetasjon og kilen har arter som er typiske for nærområdet.

Samtlige områder hvor det planlegges terrenginngrep i form av etablering av veier, tipper mv. er verdivurdert i forhold til naturtyper, vegetasjonstype, vilt og rødlistearter, og samlet sett er verdien angitt til "liten".

Samlet vurdering av tippområder mhp. naturmiljø er følgende: samlet verdi for samtlige tippområder er liten, bortsett fra Moltekjerr der samlet verdi er ubetydelig. Konsekvensene for samtlige tippområder er liten.

Fiskebiologiske undersøkelser

På elvestrekningen nedstrøms Gåseflådammen kan redusert forbitapping via dammen føre til at det vil forekomme mindre nedvandring av fisk fra Gåseflåfjorden. Vannføringsendringene antas å få liten betydning for den eksisterende naturlige rekrutteringen av ørret på elvestrekningen.

Det ble for øvrig ikke funnet forhold som tilsier at endret hydrologi i Dalanekilen vil få noen effekt på rekruttering og produksjon for fiskebestanden i Gåseflåfjorden. Lokalisering av nytt løp ved siden av det eksisterende tilsier at forholdene for fisk trolig ikke endres vesentlig i dette området. Den planlagte utvidelsen av Iveland kraftstasjon forventes heller ikke å medføre endringer som vil påvirke blekas muligheter til å etablere seg på strekningen.

Totalt sett vurderes utvidelsen av Iveland kraftverk å få små effekter på fiskebestandene på den berørte strekningen.

Kulturmiljø

Terrenginngrepene som følge av utvidelsesplanene forventes ikke å få konsekvenser for registrerte kulturminner, da disse ikke blir direkte berørt av fysiske inngrep. Utvidelsesplanene ses derfor heller ikke å få konsekvenser for kulturmiljøet i området.

Forurensning, vannkvalitet

I forbindelse med anleggsarbeid vil det kunne forekomme blakking av vann. Det er særlig en aktuell problemstilling i forhold til arbeid i forbindelse med driving av tunnel og kanal i forbindelse med det nye utløpet, og i forbindelse med kanaliserings-, mudrings- og gravearbeider i Dalakilen. Avrenning fra tippområdene antas ikke å gi konsekvenser for vannkvaliteten i hovedvassdraget. Det er ikke planlagt etablering av tipper direkte i vassdraget. Tippen innerst i Dalanekilen vil bli liggende nær opptil inntaksområdet og vassdraget, men etablering av en voll av stedlige masser kombinert med bruk av fiberduk antas å begrense avrenning til vassdraget. For øvrig vil den avrenning som kommer fra denne tippen umiddelbart bli sterkt fortennet da vanngjennomstrømningen og vannutskiftingen i Dalanekilen vil være meget stor i forhold til mulig nivå på avrenningen fra tippen. De øvrige tippenes plassering og avstand i forhold til hovedvassdraget tilsier at tilførsel av næringsstoffer mv. til vassdraget vil bli meget beskjedent, og uten betydning for vannkvaliteten i hovedvassdraget.

I forhold til drikkevannsinntaket i Nomelandsdammen kan blakking av vann utløse behov for gjennomføring av ulike tiltak. Det kan eksempelvis være tiltak som går på å redusere omfanget av en blakking gjennom bruk av fiberduk og etablering av sedimentasjonsbasseng kombinert med pumping av slamholdig vann. Alternativet til dette kan være etablering av en midlertidig vannforsyning fra en annen vannkilde i en avgrenset periode. Dette er forhold som vil bli drøftet og avklart direkte med kommunen i tilknytning til detaljprosjektering, og som for øvrig vil måtte ha særskilt fokus i hele anleggsperioden.

Friluftsliv og reiseliv

Almennhetens bruk av området er i hovedsak knyttet til den gamle Setesdalsbanen. Det tidligere jernbanesporet brukes i dag i hovedsak som sykkelvei, men strekningen mellom Skaiåevja (Iveland kraftverk) og Gåseflåfjorden er også åpen for biltrafikk.

En utvidelse av Iveland kraftverk vil ikke medføre vesentlige endringer på utbyggingsstrekningen i sommerperioden, da dagens normalsituasjon med lite tilsig opprettholdes. Utvidelsesplanene anses derfor å få marginale konsekvenser for utøvelse av friluftsliv og for bruk av "Nasjonal sykkelrute nr. 3".

Jakt og fiske

Det må forventes negative konsekvenser for utøvelse av rådyr og elgjakt i anleggsperioden grunnet utstrakt anleggsaktivitet. Når arbeidene er slutført, og anleggsområdene har blitt gjenstand for opprydding og etterbehandling i form av tilsåing/beplantning, forventes ingen negative konsekvenser med hensyn til jaktutøvelse. For øvrig vil et eventuelt fremtidig masseuttak fra "Tipp Moltekjerr" kunne gi midlertidige konsekvenser for jaktutøvelsen i den perioden masseuttaket pågår. Når det gjelder utøvelsen av fritidsfiske vurderes konsekvensene å være beskjedne, og det gjelder også i anleggsperioden.

Naturressurser

Konsekvensene av utvidelsesprosjektet sett i forhold til skogbruksinteressene vurderes samlet sett å bli moderate. Den største negative konsekvensen vurderes å være tap av framtidig virke i de områdene som blir permanent båndlagt som deponi for tunnelmasser. De driftsmessige ulemper for skogbruksdriften antas ikke å bli vesentlige, da de i hovedsak vil være begrenset til anleggsperioden, og således være av midlertidig karakter.

Eksisterende kraftutbygginger

Otra er den største elva på Sørlandet og har sitt løp fra Setesdalsheiene i Bykle kommune i nord til Kristiansand kommune i sør. Otravassdraget har en betydelig mengde kraftverk med reguleringsmagasiner samt elvekraftverk. Størsteparten av vassdraget er utnyttet til vannkraftproduksjon, og har følgende kraftverk: Brokke, Hekni, Holen, Hovatn, Hunsfoss, Iveland, Longerak, Nomeland, Steinsfoss og Uleberg.

Fremtidige kraftutbygginger

Fennefoss i Evje kommune. Lislevann som er sidegren til Otra i Uldalsvassdraget med plan om å benytte eksisterende magasin i Vikstølsvatn. Flateland kraftverk med plan om å benytte regulert vannføring fra Vikstølsvatn/Kjetevatn. Ingen av disse planlagte utbygginger vil berøre Iveland kraftverk.

Samlet belastning

I henhold til naturmangfoldloven § 10 skal en påvirkning av et økosystem vurderes ut i fra den samlede belastningen økosystemet er eller vil bli påvirket av. Dette innebærer at man må ha kunnskap også om andre tiltak og påvirkninger på økosystemet slik at en kan identifisere den samlede belastningen. Vurderingene skal ta hensyn til både eksisterende og forventede fremtidige inngrep.

I departementets vurdering av om konsesjon skal gis etter vannressursloven, må fordelene og ulempene ved de omsøkte tiltak veies opp mot hverandre. Ivaretagelse av naturmangfoldet er et tilleggshensyn i skjønnsutøvingen ved saksbehandling etter vannressursloven. Det innebærer at utvidelsen av Iveland kraftverk og miljøkonsekvensene at dette tiltaket skal vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der tiltakets bidrag til den nasjonale satsingen på fornybar energi og

hensynet til kraftforsyningssikkerheten og tapet av forringelsen av naturmangfoldet på sikt avveies.

Utvidelsen av Iveland kraftverk vil gi en betydelig mengde fornybar energi gjennom en bedre utnyttelse av allerede utbygd vassdragsstrekning og innenfor rammen av allerede eksisterende regulering. Høringsinstansene er nesten uten unntak positive til en bedre utnytting av eksisterende anlegg.

Iveland kommune anbefaler at søknaden innvilges på nærmere angitte vilkår.

Den årlige kraftproduksjonen vil øke med ca 160 GWh, fra ca 350 GWh til ca 500 GWh. Installert effekt vil øke med 45 MW til totalt 90 MW. Økt kraftproduksjon og økning i maksimal last vil styrke leveringssikkerheten både lokalt og regionalt.

AEP har oppdatert produksjonstall og kostnadstall for prosjektet. Ifølge e-post fra AEP av 13. oktober 2010 vil prosjektet gi en økning i årsproduksjonen på 150 GWh uten pålegg om minstevannføring.

NVEs innstilling av 10. mars 2009 om prosjektets lønnsomhet var basert på AEPs oppgitte kostnadstall på 430 millioner 2007-kroner og en produksjonsøkning på 152 GWh/år med en minstevannføring på 2 m³/s. Dette gir en utbyggingskostnad på 2,8 kr/kWh, som ifølge NVE er lønnsomt.

De nye kostnads- og produksjonsestimatene fra AEP på hhv. 690 millioner 2010-kroner og en produksjon på 142 GWh/år med en minstevannføring på 2 m³/s, gir ifølge NVEs brev av 19. november 2010 en utbyggingskostnad på 4,9 kr/kWh.

Det legges også vekt på at tunnelmassene fra anleggsdriften kan benyttes til lokale infrastrukturtiltak

Utvidelsen vil føre til betydelig redusert vannføring nedenfor dammen. Det er særlig vannføringsforholdene i vinterhalvåret som endres når antall tilfelle med flomoverløp reduseres. Departementet har merket seg de naturinngrep som blir resultatet av at det skal bygges nye tilløps- og avløpstunneler, nytt aggregat i fjell og betydelige mengder steinmasser som skal deponeres. Tippområdene innebærer de mest negative terrenginngrepene landskapsmessig sett. "Tipp Moltekjerr" er volummessig den klart største tippen. Departementet har merket seg at denne tippen ligger i et område som typografisk sett er meget godt skjermet mot innsyn. Det har nylig vært omfattende hogst i dette området. Vegetasjonsdekket her er for tid begrenset og preger i stor grad det lokale landskapsbildet. De landskapsmessige og visuelle konsekvensene av å ta i bruk området til deponering av tunnelmasser anses derfor som begrenset. Etter departementets vurdering er de landskapsmessige og visuelle konsekvenser av de øvrige tipper også av begrenset art.

Fylkesmannen i Aust-Agder påpeker at tiltakshaver skal bygge vei langs nordsiden av Dalanekilen med ny bro over kilen ytterst ved munningen, som vil være negativt for

friluftslivet i området. Departementet har merket seg at tiltakshaver i brev av 07.10.09 har opplyst at nevnte plan om bygging av vei og bro er sløyfet til fordel for bygging av en permanent adkomstvei på sørsiden av Dalanekilen frem til eksisterende inntak ved Gåseflådammen, som antas å ikke få vesentlig betydning for friluftslivet i området. Traseen er ennå ikke endelig klarlagt, og dette er et forhold som naturlig inngår i detaljplanleggingen og som skal godkjennes av NVE.

Det er i dag ikke pålagt slipp av minstevannføring over Gåseflådammen. Departementet tilrår pålegg om minstevannføring. Den minstevannføring som foreslås, kombinert med de naturlige terskelbassengene, tilsig fra uregulert restfelt og overløp på dammen, vil bedre de biologiske forholdene og sikre kontinuiteten på den berørte elvestrekningen sammenlignet med dagens forhold.

Nytt inntak i Dalanekilen vil føre til økt strømhastighet, som igjen vil legge begrensninger for bruk av båt i kilen, som særlig vil være til ulempe for padleinteressene i denne delen av vassdraget. Økt vanngjennomstrømning i Dalanekilen antas å føre til at det ikke blir isdekke her.

Konsekvensutredningen har ikke dokumentert viktige naturtyper eller truede arter som bli berørt av utvidelsen, Utbyggingen vil ikke føre til vesentlige endringer for fisk i forhold til situasjonen nå ettersom det fortsatt vil være vann i kulpene. Den foreslåtte minstevannføring vil forbedre forholdene for fisk og bunndyr i forhold til nåværende situasjon som følge av større stabilitet både temperaturmessig og i vanddekt areal, samtidig som strykstrekningene ikke blir tørrlagt i lange perioder som nå.

For så vidt gjelder planendringen om justert trase for utløpet fra Iveland kraftverk, slutter departementet seg til NVEs konklusjon i brev av 21.12.09 om at ny høring ikke er nødvendig da allmenne interesser ikke er berørt.

Departementet kan etter en vurdering vanskelig se at det er mulig å finne tekniske løsninger som med mindre inngrep gir samme energiproduksjon, jf. naturmangfoldloven § 12.

Departementet har også vurdert den samlede inngrepssituasjonen i området basert på gjennomgangen ovenfor, og finner at utbyggingen kun gir beskjedne økninger i den samlede belastningen på naturmangfold og økosystemer i regionen, jf. naturmangfoldloven § 10.

Gjennom standardvilkåret om naturforvaltning m.v. er tiltakshaver pålagt å dekke kostnader knyttet til tiltak for å hindre eller begrense skader på naturmangfoldet, jf. naturmangfoldloven § 11.

På bakgrunn av søknaden med fagrapporter samt innkomne høringsuttalelser, kan ikke departementet se at tiltaket vil medføre forurensning i driftsfasen. Departementet finner det derfor ikke nødvendig med tillatelse etter forurensningsloven. Forurensede utslipp i byggefasen må avklares med fylkesmannen.

Departementet finner etter en samlet vurdering at fordelene og nytten ved tiltaket er større enn skadene og ulempene for allmenne og private interesser, jf. vannressursloven § 25. Departementet tilrår at AEP får tillatelse etter vannressursloven § 8, jf. § 25 til å utvide Iveland kraftverk på de vilkår som er foreslått av NVE.

Tillatelsen etter vannressursloven gjelder bygging av elvekraftverk med midlere årsproduksjon over 40 GWh, og innbefatter ekspropriasjonstillatelse for avståelse av nødvendig grunn for anlegget, jf. vannressursloven § 19 andre ledd og vassdragsreguleringsloven. § 16 nr 1 første ledd. Det er derfor ikke nødvendig med særskilt ekspropriasjonstillatelse etter oreigningsloven her.

Når det gjelder søknaden om forhåndstiltredelse, har departementet merket seg at tiltakshaver ikke har begjært skjønn. I slike tilfeller kan samtykke til forhåndstiltredelse bare gis dersom det vil føre til urimelig forsinkelse for tiltakshaver å vente til skjønn er begjært. Departementet kan ikke se at særvilkårene i oreigningsloven § 25 første ledd andre punktum er oppfylt her. Tiltakshaver kan søke om forhåndstiltredelse når skjønn er begjært.

Departementets merknad til vilkårene:

Post 2 – Konsesjonsavgifter og næringsfond

NVE uttaler at vannressursloven ikke har bestemmelser om vilkår om avgifter og kraft. For elvekraftverk med midlere årsproduksjon over 40 GWh skal imidlertid bestemmelsene i vannressursloven § 19 andre ledd følges. Det er ikke hjemmel for pålegg om avståelse av konsesjonskraft etter vannressursloven i motsetning til hva som gjelder for konsesjonsavgifter. Når kraftverket ikke har konsesjon etter industrikonsesjonsloven fastsettes konsesjonsavgifter da etter bestemmelsene i industrikonsesjonsloven § 2 fjerde ledd nr 13, jf. § 5 tredje ledd nr 2. I og med at saken ifølge NVE kan betraktes som en opprusting av eksisterende kraftverk, kommer likevel ikke vrl. § 19 andre ledd siste punktum om konsesjonsavgifter til anvendelse. Denne bestemmelsen ble først tatt inn ved endring i vassdragsloven som del av § 106 fjerde ledd, jf. Ot. prp. nr 50 (1991 – 92) Om lov om endringer i vassdragsreguleringsloven m. fl. Ifølge NVE fremgår det i nevnte proposisjon, avsnitt 21.3.2 at bestemmelsen kun gjelder for nye elvekraftverk med produksjon over 40 GWh/år. Begrepet "nye elvekraftverk" omfatter ifølge NVE utbygginger som utnytter fall som ikke tidligere er utbygd til kraftproduksjon. Tidligere praksis har vært at det ikke tilkjennes konsesjonsavgifter i opprustningssaker hvor man nytter allerede utbygde fall. Etter NVEs syn er derfor ikke grunnlag for å pålegge vilkår om konsesjonsavgifter i denne saken.

AEP har søkt om konsesjon etter vannressursloven for utvidelse av Iveland kraftverk. Departementet vil påpeke at i saker om bygging eller utvidelse av elvekraftverk med

midlere årsproduksjon over 40 GWh fastslår vannressursloven § 19 annet ledd at enkelte bestemmelser i den øvrige konsesjonslovgivning (vassdragsreguleringsloven og industrikonsesjonsloven) kommer til anvendelse. Reglene om pålegg av konsesjonsavgifter i industrikonsesjonsloven § 2 post 13 og reglene om adgang til pålegg av næringsfond i vassdragsreguleringsloven § 12 post 17 er to av bestemmelsene som får anvendelse etter vannressursloven § 19 annet ledd. Bestemmelsen i vannressursloven § 19 andre ledd er en videreføring av reglene i vassdragsloven § 106 nr 4, jf. Ot prp nr 39 (1998-99) om lov om vassdrag og grunnvann (vannressursloven) punkt 23.3.4. Reglene i vassdragsloven § 106 nr 4 ble innført i forbindelse med endringer i vassdragsreguleringsloven, jf. Ot prp nr 50 (1991-92)s 96-101, s 119 og s 124.

Departementet peker på at det i denne saken må foretas en nærmere fortolkning av hva som skal regnes som en ny utbygging i lovens forstand. Departementet kan ikke se at det ut fra forarbeidene kan legges til grunn at "nye elvekraftverk" bare omfatter utbygginger som utnytter fall som ikke tidligere er utbygd til kraftproduksjon slik NVE hevder ved å henvise til Ot prp nr 50 (1991-92) punkt 21.3.2. (s 108-109). Departementet vil påpeke at nevnte punkt riktignok omtaler "nye elvekraftverk", men det er utelukkende i forbindelse med innføring av regler om revisjon av konsesjonsvikår i fremtidige (nye) elvekraftutbygginger. Dette punkt i odelstingsproposisjonen omhandler utelukkende forbudet i Grunnloven § 97 mot å gi lover tilbakevirkende kraft, og gjelder noe helt annet enn det spørsmål NVE omtaler. Tvert imot tilsier hensynet bak bestemmelsen at en utbygging med nye inntaks- og avløpstunneler og nytt aggregat i fjell, klart faller inn under bestemmelsen. Etter departementets vurdering kommer vannressursloven § 19 andre ledd derfor til anvendelse i denne sak. Iveland kommune er dermed berettiget til konsesjonsavgifter etter industrikonsesjonsloven § 2 fjerde ledd nr 13.

Departementet foreslår at avgiften settes til kr 8,- pr. nat. hk. til staten og kr 24,- pr. nat. hk. til kommunen. Dette er satser som er vanlige for nye konsesjoner. Departementet understreker at at det bare kan fastsettes avgifter for selve utvidelsen. NVE vil beregne vannføringsøkningen etter reglene i industrikonsesjonsloven etter at konsesjon er gitt.

Iveland kommune har krevd et næringsfond på 30 millioner kroner.

NVE uttaler at det ikke finnes særskilt hjemmel for å pålegge næringsfond ved konsesjon etter vannressursloven. Videre uttaler NVE at i likhet med konsesjonsavgifter er hjemmelen for å pålegge næringsfond knyttet til industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven. NVE uttaler at næringsfond i forbindelse med rene utbyggingstillatelser har blitt gitt i noen tilfeller, jf. kgl.res. 27. 7.1984 om tillatelse til utbygging av Hogga kraftverk og St.prp. nr. 88 (1986-87) om samtykke til utbygging av Bjøllåga kraftverk. I motsetning til Iveland kraftverk gjaldt disse tillatelsene tidligere ikke-utbygde vassdragsavsnitt. Disse sakene var spesielle og kan ifølge NVE ikke tas til inntekt for noen generell adgang til å fastsette vilkår om næringsfond, jf. Ot.prp. nr. 39 (1998-99) Lov om vassdrag og grunnvann

(vannressursloven). Utvidelsen av Iveland kraftverk har etter NVEs syn begrensede skadevirkninger på bestående næringer. Videre er de negative virkningene for friluftsliv ikke av et slikt omfang at det tilsier et eget fond for avbøtende tiltak. NVE kan ikke se at det foreligger momenter i saken som skulle tilsi noe pålegg om næringsfond.

Departementet har under drøftelsen av konsesjonsavgiftene konkludert med at utvidelse av Iveland kraftverk faller inn under reglene i vannressursloven § 19. Det er utvilsomt hjemmel for å fastsette vilkår om næringsfond etter vassdragsreguleringsloven § 12 nr. 17, jf. vrl. § 19 annet ledd. Det må tas utgangspunkt i at utmåling av næringsfond er underlagt konsesjonsmyndighetenes skjønn til enhver tid. Utbygging av vannkraft av denne størrelsesorden vil være av vesentlig betydning for å oppfylle regjeringens målsetning om betydelig økt utbygging av fornybar energi av hensyn til klimatrusselen og kraftforsyningssikkerheten. De nye kostnads- og produksjonstallene fra AEP viser at utbyggingskostnadene for prosjektet har økt vesentlig. Pålegget om minstevannføring vil ytterligere svekke tiltakets lønnsomhet, samtidig som dette pålegget vil gi bedre forhold enn det er i vassdraget i dag, hvor det ikke er noe pålegg om minstevannføring. Departementet har ved sin vurdering også vektlagt at utbyggingsavtalen med AEP innebærer gjennomføring av ulike infrastrukturtiltak som tilfører Iveland kommune betydelige og varige verdier. Etter en samlet vurdering er departementet kommet til at det i denne sak ikke skal fastsettes noe næringsfond til Iveland kommune.

Ny post 2 – Konsesjonsavgifter og næringsfond skal lyde:

(Konsesjonsavgifter og næringsfond)

Konsesjonæren skal betale en årlig avgift til staten på kr 8,00 pr. nat.hk., beregnet etter den gjennomsnittlige kraftmengde som det konsederte vannfall etter den foretatte utbygging kan frembringe med den påregnelige vannføring år om annet og en årlig avgift til de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer på kr 24,00 pr. nat.hk., beregnet på samme måte.

Fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny vurdering etter tidsintervaller som loven til enhver tid bestemmer.

Plikten til å betale avgiftene inntreffer etter hvert som den innvunne vannkraft tas i bruk. Avgiften er tvangsgrunnlag for utlegg, jf. tvangsfullbyrdsloven kap. 7.

Etter forfall svares rente som fastsatt i medhold av lov av 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m. § 3, første ledd.

Konsesjonsavgiftsmidler danner et fond for kommunen som etter nærmere bestemmelse av kommunestyret skal anvendes til fremme av næringslivet i kommunen. Vedtekter for fondet skal godkjennes av fylkesmannen.

Nåværende post 2 – 14 blir post 3 – 15.

Post 3 – Byggefrister

Etter vannressursloven § 19 annet ledd skal vassdragsreguleringslovens frister gjelde.

Post 4 – Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v.

Departementet påpeker viktigheten av å komme frem til løsninger som gir minst mulig inngrep i terrenget og ivaretar landskapet på best mulig måte. Tippområdene vil bli det mest negative for landskapet. Ved NVEs godkjenning av detaljplanene basert på konsesjonærens miljøoppfølgingsplan forutsettes det at de tekniske inngrepene, herunder tippområdene, skal få en så god miljømessig utforming som mulig, jf. prinsippet i naturmangfoldloven § 12.

Departementet viser for øvrig til NVEs merknader til vilkårene og slutter seg til disse.

Øvrige merknader

Advokat Helge Tofte hevder i brev av 06.11.2009 at AEP har full eiendomsrett til tippmassene i medhold av konsesjon og ekspropriasjonstiltaket. Massene kan derfor disponeres fritt etter AEPs eget skjønn, dog innenfor de rammer som NVE måtte sette.

Grunneierne v/advokat Inger-Johanne Lund bestrider ved brev av hhv. 10.09.2009 og 02.11.2009 at kommunen har slik rett til uttak av masse, og hevder at dette ikke omfattes av en eventuell ekspropriasjonstillatelse.

Departementet legger til grunn at AEP har full eiendomsrett til tippmassene. Etter departementets vurdering ligger det innenfor konsesjonen og ekspropriasjonstillatelsen at AEP disponerer overskuddsmasser basert på den inngåtte utbyggingsavtalen med Iveland kommune.

Departementets merknader til manøvreringsreglementet

I gjeldende manøvreringsreglement for regulering av Kilefjorden og Gåseflåfjorden av 8.61.948 er øvre reguleringsgrense (HRV) fastsatt til kote 167,00 med referanse til Statens kartverks høydesystem (NN 1954). Ifølge epost fra AEP er dette tallet feil, fordi det ikke refererer seg til nevnte høydesystem fra Kartverket, men fra manøvreringsreglementet i utbyggingstillatelsen gitt ved kgl.res. 8.6.1948. Ifølge AEP er korrekt høyde i Statens Kartverks høydesystem (NN 1954) 167,30. Nedre reguleringsgrense (LRV) er justert opp tilsvarende. AEP opplyser videre at nevnte korreksjoner av LRV og HRV kun er tallfeil. Dette vil ikke medføre noen fysiske eller vannstandsmessige endringer verken i Gåseflåfjorden eller Kilefjorden. NVE har i epost av 22.12.2009 sluttet seg til disse opplysningene.

NVE har av hensyn til naturmiljøet anbefalt en minstevannføring på 2 m³/s. I følge NVE vil en slik minstevannføring etablere en elvestreng som vil gi mulighet for fri vandring av fisk. Etter NVEs syn er det ikke noe som skulle tilsi at 2 m³ /s er en for lav minstevannføring for å sikre et fungerende elveøkosystem. Dette syn understøttes av fiskerapporten som konkluderer med at en vil kunne opprettholde en "livskraftig og selvreproduserende bestand" selv uten slipp av minstevannføring, men at en minstevannføring kombinert med andre tiltak vil bedre forholdene.

En minstevannføring som foreslått av NVE vil gi en årlig reduksjon i produksjonsøkning for prosjektet på om lag 8 GWh i forhold til søknaden.

NVE tilrår klart at det ikke fastsettes noe prøvereglement ettersom det uansett vil være svært vanskelig å få målt effekten av små forskjeller i vannføring på en strekning som består av en rekke kulper med kortere elvestrekninger imellom. Elvestrekningen mellom kulpene består hovedsakelig av stor stein og blankskurte berg som følge av årvisse flommer.

Olje-og energidepartementet vil påpeke at det i gjeldende konsesjon ikke er krav om slipping av minstevann på strekningen Gåseflådammen – Skaiåevja. Departementet mener at minstevannføringen bør fastsettes på et nivå som sikrer et godt elveøkosystem, samtidig som kravet ikke må settes så høyt at utvidelsesprosjektet blir ulønnsomt og skrinlegges. Departementet kommet til at det skal slippes 2,5 m³/s fordelt over året. Departementet tilrår at minstevannføringen differensieres, slik at 3 m³/s slippes i perioden mai – september og 2 m³/s slippes i perioden oktober – april. En slik økt sommervannføring vil redusere de visuelle og landskapsmessige konsekvensene av tiltaket. Denne minstevannføringen vil bidra til at det miljømål som er foreslått for denne vassdragsstrekningen i forvaltningsplanen for øvre Otra kan nås. Miljømålet er at strekningen skal inneha de opprinnelig forekommende artene. Med en slik minstevannføring vil produksjonstapet utgjøre ca 10 GWh/år, som vil gi en netto produksjonsøkning på ca 140 GWh/år.

Departementet slutter seg til NVEs vurdering om at det fastsettes et endelig manøvreringsreglement for utbyggingen nå.

Iveland kommune har krevd at sommervannstanden i inntaksmagasinet i Gåseflåfjorden i perioden 15. mai til 15. september under normale omstendigheter ikke blir lavere enn 1 meter under HRV. AEP har akseptert en slik selvpålagt restriksjon. Departementet slutter seg til NVEs forslag om at denne restriksjonen tas inn i manøvreringsreglementet for å sikre en så høy vannstand som mulig særlig av landskapshensyn.

Forholdet til vannforskriften

Etter vannforskriften § 12 kan nye fysiske inngrep gjennomføres i en vannforekomst selv om miljøtilstanden svekkes dersom:

-alle praktisk gjennomførbare tiltak settes inn for å begrense negativ utvikling i tilstanden, jf. annet ledd litra a

-samfunnsnyttene av de inngrepene eller aktiviteten er større enn tapet av miljøkvalitet, og hensikten med de nye inngrepene er større enn miljøtapene, jf. litra b
og

-formålet med de nye inngrepene ikke kan oppnås kostnadseffektivt på andre miljømessige bedre måter, jf. litra c.

Formålet med utbyggingen er å øke produksjonen av fornybar elektrisitet, og departementet bemerker at forringelsen av naturmangfoldet på sikt som følge av inngrepene må ses i sammenheng med dette formålet, jf. prinsippet i naturmangfoldloven § 14 første ledd. Ny regulerbar vannkraft har en særlig høy verdi fordi innslag av en stadig større andel uregulert kraftproduksjon ikke gir samme handlingsrom som er avgjørende for utnyttelsen av energiresursene fremover. Samfunnsnyttene av tiltaket må anses som betydelig. Med de minstevannføringer som her er foreslått, finner departementet at vilkårene etter vannforskriften § 12 er oppfylt.

**Forslag til
vilkår for tillatelse etter vannressursloven § 8 for**

Agder Energi Produksjon AS

til å utvide

Iveland kraftverk

i Iveland kommune, Aust-Agder fylke

1

(Reguleringsgrenser og vannslipping.)

Eksisterende magasin (Kilefjorden og Gåseflåfjorden) skal benyttes som inntaksmagasin. Reguleringen av Kilefjorden og Gåseflåfjorden og kjøringen av stasjonen skal skje i hht. oppdatert manøvreringsreglement gitt ved kgl. res. xxx.

Ny post 2 – Konsesjonsavgifter og næringsfond skal lyde:

(Konsesjonsavgifter og næringsfond)

Konsesjonæren skal betale en årlig avgift til staten på kr 8,00 pr. nat.hk., beregnet etter den gjennomsnittlige kraftmengde som det konsederte vannfall etter den foretatte utbygging kan frembringe med den påregnelige vannføring år om annet og en årlig avgift til de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer på kr 24,00 pr. nat.hk., beregnet på samme måte.

Fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny vurdering etter tidsintervaller som loven til enhver tid bestemmer.

Plikten til å betale avgiftene inntreffer etter hvert som den innvunne vannkraft tas i bruk. Avgiften er tvangsgrunnlag for utlegg, jf. tvangsfullbyrdsloven kap. 7.

Etter forfall svares rente som fastsatt i medhold av lov av 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m. § 3, første ledd.

Konsesjonsavgiftsmidler danner et fond for kommunen som etter nærmere bestemmelse av kommunestyret skal anvendes til fremme av næringslivet i kommunen. Vedtekter for fondet skal godkjennes av fylkesmannen.

3

(Byggefrister m.v.)

Arbeidet må påbegynnes innen 5 år fra konsesjonens dato og fullføres innen ytterligere 5 år. Under særlige omstendigheter kan fristene forlenges av Kongen. I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av særlige forhold (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

For hver dag noen av disse fristene oversittes uten tillatelse fra Olje- og energidepartementet, betaler konsesjonæren en mulkt til statskassen på kr 1 000,-.

4

(Konsesjonærs ansvar ved anlegg/drift m.v.)

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, unngår ødeleggelse av naturforekomster, landskapsområder, fornminner m.v., når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Dersom slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal rette myndigheter underrettes i god tid på forhånd.

5

(Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v.)

Godkjemning av planer og tilsyn med utførelse og senere vedlikehold og drift av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Konsesjonæren plikter å legge fram for NVE detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for reguleringsanleggene. Arbeidet kan ikke settes igang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid, minst mulig skjemmende og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Konsesjonæren plikter å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det økologiske og landskapsarkitektoniske resultat blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene for anleggsveger, massetak og plassering av overskuddsmasser.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trengs for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg eller del av anlegg er satt i drift.

Hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for allmennheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget.

Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten NVEs samtykke.

NVE kan gi pålegg om nærmere gjennomføring av plikter i henhold til denne posten.

6 (Naturforvaltning)

I

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Direktoratet for naturforvaltning (DN)

- å sørge for at forholdene er slik at de stedege fiskestammene i størst mulig grad opprettholder naturlig reproduksjon og produksjon, og at de naturlige livsbetingelsene for fisk og øvrige naturlig forekommende plante- og dyrepopulasjoner forringes minst mulig,
- å kompensere for skader på den naturlige rekruttering av fiskestammene ved tiltak,
- å sørge for at fiskens vandringsmuligheter i vassdraget opprettholdes og at overføringer utformes slik at tap av fisk reduseres,
- å sørge for at fiskemulighetene i størst mulig grad opprettholdes.

II

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Direktoratet for naturforvaltning (DN) å sørge for at forholdene for plante- og dyrelivet i området som direkte eller indirekte berøres av reguleringen forringes minst mulig og om nødvendig utføre kompenserende tiltak.

III

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Direktoratet for naturforvaltning (DN) å sørge for at friluftslivets bruks- og opplevelsesverdier i området som berøres direkte eller indirekte av anleggsarbeid og regulering tas vare på i størst mulig grad. Om nødvendig må det utføres kompenserende tiltak og tilretteleggings-tiltak.

IV

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Direktoratet for naturforvaltning (DN) å bekoste naturvitenskapelige undersøkelser samt friluftslivsundersøkelser i de områdene som berøres av reguleringen. Dette kan være arkiveringsundersøkelser. Konsesjonæren kan også tilpliktes å delta i fellesfinansiering av større undersøkelser som omfatter områdene som direkte eller indirekte berøres av reguleringen.

V

Alle utgifter forbundet med kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovenstående vilkår eller pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår, dekkes av konsesjonæren.

7

(Automatisk fredede kulturminner)

Konsesjonæren plikter i god tid før anleggsstart å undersøke om tiltaket berører automatisk fredede kulturminner etter lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 9. Viser det seg at tiltaket kan være

egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredede kulturminner, plikter konsesjonæren å søke om dispensasjon fra den automatiske fredningen etter kulturminneloven § 8 første ledd, jf. §§ 3 og 4.

Viser det seg i anleggs- eller driftsfasen at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredede kulturminner som hittil ikke har vært kjent, skal melding om dette sendes fylkeskommunens kulturminneforvaltning med det samme og arbeidet stanses i den utstrekning tiltaket kan berøre kulturminnet, jf. lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 8 annet ledd, jf. §§ 3 og 4.

8

(Forurensning m.v.)

Konsesjonæren plikter etter fylkesmannens nærmere bestemmelse å utføre eller bekoste tiltak som i forbindelse med reguleringen er påkrevet av hensyn til forurensningsforholdene i vassdraget.

9

(Ferdsl m.v.)

Konsesjonæren plikter å erstatte utgifter til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veger, bruer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning. Veger, bruer og kaier som konsesjonæren bygger, skal kunne benyttes av allmennheten, med mindre Olje- og energidepartementet treffer annen bestemmelse.

Konsesjonæren plikter i nødvendig utstrekning å legge om turiststier og klopper som er i jevnlig bruk og som vil bli neddemmet eller på annen måte ødelagt/utilgjengelige.

10

(Terskler m.v.)

I de deler av vassdraget hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vannføring eller vannstand, kan Olje- og energidepartementet pålegge konsesjonæren å bygge terskler, foreta biotopjusterende tiltak, elvekorreksjoner, opprensninger m.v. for å redusere skadevirkninger.

Dersom inngrepene forårsaker erosjonsskader, fare for ras eller oversvømmelse, eller øker sannsynligheten for at slike skader vil inntreffe, kan Olje- og energidepartementet pålegge konsesjonæren å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig.

Terskelpålegget vil bygge på en samlet plan som ivaretar både private og allmenne interesser i vassdraget. Utarbeidelse av pålegget samt tilsyn med utførelse og senere vedlikehold er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med tilsynet dekkes av konsesjonæren.

11

(Hydrologiske observasjoner, kart m.v.)

Konsesjonæren skal etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet utføre de hydrologiske observasjoner som er nødvendige for å ivareta det offentlige interesser og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

De tillatte reguleringsgrenser markeres ved faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle karter som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene, skal sendes Statens kartverk med opplysning om hvordan målingene er utført.

12

(Etterundersøkelser)

Konsesjonæren kan pålegges å utføre og bekoste etterundersøkelser av regulerings virkninger for berørte interesser. Undersøkelsesrapportene med tilhørende materiale skal stilles til rådighet for det offentlige. Olje- og energidepartementet kan treffe nærmere bestemmelser om hvilke undersøkelser som skal foretas og hvem som skal utføre dem.

13

(Luftovermetning)

Konsesjonæren plikter i samråd med NVE å utforme anlegget slik at mulighetene for luftovermetning i magasiner, åpne vannveger og i avløp til elv, vann eller sjø blir minst mulig. Skulle det likevel vise seg ved anleggets senere drift at luftovermetning forekommer i skadelig omfang, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet bli pålagt å bekoste tiltak for å forhindre eller redusere problemene, herunder forsøk med hel eller delvis avstengning av anlegget for å lokalisere årsaken.

14

(Kontroll med overholdelsen av vilkårene)

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av Olje- og energidepartementet til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår. Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av Olje- og energidepartementet.

For å sikre at vedtak i medhold av vannressursloven blir gjennomført, kan den ansvarlige pålegges tvangsmulkt til staten, jf. vannressursloven § 60. Pålegg om mulkt er tvangsgrunnlag for utlegg. Når et rettstridig forhold er konstatert kan det gis pålegg om retting og om nødvendig pålegges stans i pågående virksomhet, jf. vannressursloven § 59.

Overskrides konsesjon eller konsesjonsvilkårene eller pålegg fastsatt med hjemmel i vannressursloven kan dette straffes med bøter eller

fengsel inntil tre måneder, jf. vannressursloven § 63 første ledd bokstav c.

15

(Revisjon av vilkår)

Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 30 år.

Hvis vilkårene blir revidert har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjonen innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jf. vassdragsreguleringslovens § 10, post 3,1.ledd

Forslag

til

Manøvreringsreglement

for regulering av Kilefjorden og Gåseflåfjorden i Iveland og Vennesla kommuner, Aust-Agder og Vest-Agder fylke

(erstatte reglement gitt ved Det kongelige industri-, håndverk og skipsdepartement 8. juni 1948)

1. Reguleringer

Magasin	Naturlig vannst. kote	Reg. grenser		Oppd. m	Senkn. m	Reg. høyde m
		Øvre kote	Nedre kote			
Kilefjorden		167,00	166,13			0,87
Gåseflåfjorden		167,00	163,00			4,00

Reguleringsgrensene skal markeres med faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Høydene refererer seg til SKs høydesystem (NN 1954).

2.

Ved manøvreringen skal det tas for øyet at vassdragets naturlige flomvannføring nedenfor magasinene og overføringsstedene såvidt mulig ikke økes.

I perioden 15. mai til 15. september skal vannstanden i Gåseflåfjorden ikke underskride kote 166 med mindre det er fare for flom, eller det er behov for lavere vannstand i forbindelse med tilsyn/vedlikehold av anlegget.

Det skal slippes en minstevannføring fra Gåseflådammen på 2,5 m³/s fordelt over året.

I tiden 1. mai – 31. september skal det slippes 3 m³/s.

I tiden 1. oktober – 30. april skal det slippes 2 m³/s.

Forøvrig kan tappingen skje etter kraftverkseiers behov.

3.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende og at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vannstander. Dersom det forlanges, skal også nedbørmengder, temperaturer, snødybde m.v. observeres og noteres. NVE kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som regulanten plikter å oppbevare for hele reguleringstiden.

4.

Viser det seg at slippingen etter dette reglementet medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

Forandringer i reglementet kan bare foretas av Kongen etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.

Mulig tvist om forståelsen av dette reglementet avgjøres av Olje- og energidepartementet.